

Kohtuasi C-645/19

Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1

Saabumise kuupäev:

30. august 2019

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Hof van beroep te Brussel (Brüsseli apellatsioonikohus, Belgia)

Eelotsusetaotluse tegemise kuupäev:

8. mai 2019

Apellatsioonkaebuse esitajad:

Facebook Ireland Limited

Facebook Inc

Facebook Belgium bvba

Vastustaja apellatsioonimenetluses:

Gegevensbeschermingsautoriteit

Põhikohtuasja ese

Põhikohtuasjas on esitatud apellatsioonkaebus Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel'i (Brüsseli hollandikeelne esimene astme kohus) 16. veebruaril 2018. aasta otsuse peale, millega nähti Commissie ter bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer'i (eraelu puutumatuse kaitse komisjon, edaspidi „Privacy Commissie“, nüüd „Gegevensbeschermingsautoriteit“ (andmekaitseasutus), edaspidi „GBA“) taotluse alusel ette rea meetmete kohaldamine äriühingute Facebook Inc., Facebook Ltd. ja Facebook bvba suhtes. Eelkõige kohustati Facebook'i lõpetama küpsiste paigaldamine ja küpsiste kaudu andmete kogumine internetikasutajate kohta, kes külastasid Facebook.com domeenile kuuluvat veebisaiti või kolmandale isikule kuuluvat veebisaiti, kui kõnealuseid internetikasutajaid ei olnud sellest eelnevalt piisavalt teavitatud ja kui nad ei olnud andnud selleks sõnaselgelt oma nõustumust. Isikuandmed, mida

Facebook oli käesolevas asjas kõne all olevate tehnoloogiate kaudu juba kogunud, tuli kustutada.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

ELTL artikli 267 alusel esitatud eelotsusetaotlus.

Kuus eelotsuse küsimust puudutavad küsimust, kuidas tõlgendada määruse (EL) 2016/679 (edaspidi „isikuandmete kaitse üldmäärus“) artikli 55 lõiget 1, artikleid 56–58 ja artikleid 60–66, mis reguleerivad järelevalveasutuste volitusi liikmesriikides seoses isikuandmete piiriülese töötlemisega Euroopa Liidus.

Eelotsuse küsimused

1. Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46 kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT 2016, L 119, lk 1) artikli [55 lõiget 1], artikleid 56–58 ja artikleid 60–66 koosmõjus Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklitega 7, 8 ja 47 tuleb tõlgendada nii, et järelevalveasutus, kellele on kõnealuse määruse artikli [58 lõike 5] kohaselt vastu võetud riigisiseste õigusaktidega antud volitused esitada sama määruse rikkumise korral hagi asjaomase liikmesriigi kohtule, ei saa neid volitusi andmete piiriülese töötlemise juhtumil kasutada, kui ta ei ole kõnealuse piiriülese töötlemistoimingu osas juhtiv järelevalveasutus?
2. Kas seejuures on oluline, et andmete kõnealuse piiriülese töötlemise raames vastutava töötleja peamine tegevuskoht ei ole asjaomases liikmesriigis, küll aga on selles liikmesriigis vastutava töötleja muu tegevuskoht?
3. Kas seejuures on oluline, kas liikmesriigi järelevalveasutus esitab hagi vastutava töötleja peamise tegevuskoha vastu või tema enda riigis asuva tegevuskoha vastu?
4. Kas seejuures on oluline, et liikmesriigi järelevalveasutus esitas hagi juba enne määruse jõustumise kuupäeva (25. mai 2018)?
5. Kui esimesele küsimusele vastatakse jaatavalt, siis kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli [58 lõikel 5] on vahetu mõju, millest tulenevalt saab liikmesriigi järelevalveasutus tugineda sellele sättele, et algatada poolte suhtes kohtumenetlus või seda jätkata, isegi kui kõnealuse määruse artikli [58 lõiget 5] ei ole hoolimata asjaomase kohustuse olemasolust riigisisessesse õigusesse üle võetud?
6. Kui eespool sõnastatud küsimustele vastatakse jaatavalt, siis kas selliste menetluste tulemus võib olla vastuolus juhtiva järelevalveasutuse

vastupidiste järeldustega, kui kõnealune juhtiv järelevalveasutus uurib andmete piiriülese töötlemise samu või sarnaseid toiminguid, lähtudes isikuandmete kaitse üldmääruse artiklites 56 ja 60 ette nähtud korrast?

Viidatud liidu õigusnormid

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiiv 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT 1995, L 281, lk 31; ELT eriväljaanne 13/15, lk 355)

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2002. aasta direktiiv 2002/58/EÜ (milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris) (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv) (EÜT 2002, L 201, lk 37; ELT eriväljaanne 13/29, lk 514)

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/136/EÜ, millega muudetakse direktiivi 2002/22/EÜ universaalteenuse ning kasutajate õiguste kohta elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste puhul, direktiivi 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris, ning määrust (EÜ) nr 2006/2004 tarbijakaitse seaduse jõustamise eest vastutavate siseriiklike asutuste vahelise koostöö kohta (ELT 2009, L 337, lk 11)

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46 kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT 2016, L 119, lk 1)

Euroopa Liidu põhiõiguste harta

Viidatud riigisisised õigusnormid

8. detsembri 1992. aasta seadus, mis reguleerib eraelu puutumatuse kaitset isikuandmete töötlemisel (Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, edaspidi „WVP“)

13. juuni 2005. aasta seadus elektroonilise side kohta (Wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie)

3. detsembri 2017. aasta seadus andmekaitseasutuse loomise kohta (Wet van 3 december 2017 tot oprichting van de Gegevensbeschermingsautoriteit, edaspidi „GBA-Wet“)

30. juuli 2018. aasta seadus, mis reguleerib eraelu puutumatuse kaitset isikuandmete töötlemisel (Wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens)

Asjaolude ja põhikohtuasja lühikokkuvõte

- 1 Kohtuasja aluseks on Privacy Commissie' ja seejärel (viimase õigusjärglase) GBA esitatud hagi, millega esitatakse nõue, et Facebook lõpetaks andmekaitsetsätete väidetavad rasked ja ulatuslikud rikkumised, mis seisnevad selles, et selliste tehnoloogiate nagu „küpsised“, „sotsiaalmeedia pluginad“ ja „pikslid“ abil kogutakse ja kasutatakse iga päev ebaseaduslikult miljonite Belgia internetikasutajate (nii Facebooki konto omanike kui ka Facebooki teenuste registreerimata kasutajate) internetis liikumist puudutavaid isikuandmeid.
- 2 Kokkuvõtlikult märgib Privacy Commissie (nüüd GBA), et Facebook:
 - kasutab teatavaid tehnoloogiaid isikute jälgimiseks ajal, mil isikud liiguvad ühelt veebisaidilt teisele, ja kasutab kogutud andmeid selleks, et luua isikute kohta internetis liikumise profiil ning kuvada isikutele selle profiili alusel sihipärast reklaami, ilma et Facebook asjaomaseid isikuid piisavalt teavitaks ja neilt kehtivas vormis nõustumust küsiks,
 - kasutab sellist tava nii sotsiaälvõrgustikuga Facebook liitunud kui ka liitumata isikute suhtes.
- 3 Privacy Commissie' taotluse alusel algatati Facebook Inc., Facebook Ireland Ltd. ja Facebook bvba suhtes 11. septembril 2015 menetlus Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel'is (Brüsseli hollandikeelne esimese astme kohus, edaspidi „Rechtbank“). Rechtbank tegi asjas sisulise otsuse 16. veebruaril 2018. Facebook Inc., Facebook Ireland Ltd. ja Facebook bvba esitasid selle otsuse peale 2. märtsil 2018 apellatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule. 25. mail 2018 jõustus GBA-Wet, mille alusel sai GBAs Privacy Commissie' õigusjärglane.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 4 Põhikohtuasja poolte vahel oli vaidluse all küsimus, kas rahvusvahelise kohtualluvuse sätete kohaselt allub kolme apellatsioonkaebuse esitajat, nimelt äriühinguid Facebook Inc., Facebook Ireland Ltd. ja Facebook bvba (Belgia äriühingud) puudutav asi Belgia kohtutele. Eelotsusetaotluse esitanud kohus tegi pärast asja arutamist otsuse, et asi ei allu talle osas, milles see on suunatud Facebook Inc. ja Facebook Ireland Ltd. vastu; seevastu allub asi rahvusvahelise kohtualluvuse sätete alusel talle osas, milles see puudutab äriühingut Facebook bvba. Seepärast piirdub põhikohtuasi hagiavaldustega, mis on esitatud viimati nimetatud äriühingu vastu.
- 5 Ka enne 25. maid 2018 aset leidnud asjaolude kohta otsustas eelotsusetaotluse esitanud kohus juba, et GBA hagi on esemetu, kuna puudub vajalik huvi. Seepärast on põhikohtuasi piiratud asjaoludega, mis leidsid aset pärast 25. maid 2018, see tähendab pärast kuupäeva, mil jõustusid isikuandmete kaitse üldmäärus ja GBA-Wet ning GBAs Privacy Commissie' õigusjärglane.

- 6 Eelotsuse küsimused tulenevad sellest, et pooled on eri seisukohtadel, millised tagajärjed toob isikuandmete kaitse üldmääruse ja sellega seotud uue Belgia seaduse GBA-Weti jõustumine kaasa 2015. aastal Facebooki vastu esimese astme kohtule hagi esitanud Privacy Commissie' õigusjärglaseks oleva uue järelevalveasutuse GBA volitustele.
- 7 Facebooki arvates ei ole GBA-l volitusi kõnealuseid andmetöötlustoiminguid uurida ja nende kohta otsuseid teha. Isikuandmete kaitse üldmäärusega tunnistati riigisisised andmekaitseseadused kõikides liikmesriikides, sealhulgas WVP Belgias, kehtetuks ning loodi uus materiaal- ja menetlusõiguslik raamistik, mida peavad järelevalveasutused Euroopa Liidus järgima.
- 8 Uued õigusaktid (isikuandmete kaitse üldmäärus ja GBA-Wet), mis on kohaldatavad alates 25. maist 2018, näevad ette „One-Stop-Shop“-korra (isikuandmete kaitse üldmääruse artiklid 56 ja 60), mille kohaselt peab isikuandmete kaitse üldmääruse järgimise tagama juhtiv järelevalveasutus selles liikmesriigis, kus asub vastutava töötleja peamine tegevuskoht. Käesoleval juhul on selliseks juhtivaks järelevalveasutuseks Iiri järelevalveasutus (Data Protection Commission, DPC), kuna vastutava töötleja peamine tegevuskoht Euroopa Liidus on Iirimaal (Facebook Ireland Ltd.). Facebook märgib, et paralleelset uurimist viib läbi ka Iiri järelevalveasutus.
- 9 GBA vaidleb vastu seisukohale, et tema kui Privacy Commissie' õigusjärglane ei saa algatada kohtumenetlust, kuna ta ei ole juhtiv järelevalveasutus isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses. „One-Stop-Shop“-kord tähendab, et vastutavale töötlejale, kellel on Euroopa Liidus üks või mitu tegevuskohta, määratakse andmete piirilese töötlemise korral kontaktisikuks üks kindel järelevalveasutus. Selleks on järelevalveasutus selles liikmesriigis, kus on vastutava töötleja peamine tegevuskoht Euroopa Liidus. See järelevalveasutus on siis „juhtiv“ järelevalveasutus.
- 10 „One-Stop-Shop“-kord, nagu see on kindlaks määratud isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 56 lõikes 1, on GBA hinnangul siiski vaid erinorm. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 55 lõikes 1 sisalduv üldnorm näeb ette, et järelevalveasutus on oma liikmesriigi territooriumil pädev kasutama volitusi, mis on talle kooskõlas kõnealuse määrusega antud. „One-Stop-Shop“-kord ei võta järelevalveasutuselt volitust algatada kohtumenetlust. Isikuandmete kaitse üldmäärus teeb järelevalveasutuse rakendusvolituste osas selgelt vahet haldusmenetluse (reguleeritud kõnealuse määruse artiklis 58) ja kohtumenetluse vahel. Viimast „One-Stop-Shop“-kord ei hõlma, nagu nähtub ka kõnealuse korra eesmärgist, isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 58 sõnastusest, määruse ettevalmistavatest materjalidest ja määruse ülevõtmiseks Belgias vastu võetud õigusaktidest. Kui GBA ei saaks kohtute poole pöörduda, kuna ta ei ole juhtiv järelevalveasutus, siis tooks see kaasa olukorra, kus Belgia territooriumil toime pandud rikkumistele ei juhitaks pädevate asutuste tähelepanu, seda isegi mitte siis, kui nende rikkumiste eest võidakse määrata kriminaalkaristus.

- 11 Viimaks asub GBA seisukohale, et isegi kui järelevalveasutuse volitus esitada hagi oma liikmesriigi territooriumil on „One-Stop-Shop“-korra kontseptsiooniga hõlmatud, ei sisalda isikuandmete kaitse üldmäärus siiski ühtegi sätet, mille kohaselt tuleks lõpetada kõik 25. mail 2018 juba pooleli olnud kohtumenetlused.

Eelotsusetaotluse põhjenduse lühikokkuvõte

- 12 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et pärast 25. maid 2018 aset leidnud asjaolude suhtes on tõepoolest kohaldatav täiesti uus andmekaitset puudutava järelevalve menetlus.
- 13 Kaebuste alusel võivad uurimist alustada GBA järelevalvetalitused. Pärast uurimise lõppu võib lasta asja läbi vaadata niinimetatud Geschillenkamer'il (vaidluste lahendamise koda). Viimane võib muu hulgas otsustada edastada toimik õiguskaitseasutustele. Geschillenkamer'i võimalike otsuste peale võib esitada apellatsioonkaebuse Marktenhof'ile (Hof van beroep Brussel'i (Brüsseli apellatsioonikohus) eriasjade kolleegium).
- 14 Menetlust, milles esitatakse ühe poole vastu hagi kohtule – nagu käesolevas asjas Privacy Commissie' hagi Facebooki vastu –, ei ole tegelikult enam ette nähtud. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et andmekaitsetsätete rikkumiste uurimist ja selle eest vastutusele võtmist Euroopa Liidus reguleerib uus kord (eespool nimetatud „One-Stop-Shop“-põhimõte).
- 15 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul tekib nüüd küsimus, kas GBA saab pärast 25. maid 2018 aset leidnud asjaolude suhtes Facebook bvba vastu üldse enam hagi esitada, kuna andmete töötleja on Facebook Ireland Ltd. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 56 annab alust järeldada, et „One-Stop-Shop“-põhimõtte kohaselt saab alates nimetatud kuupäevast menetlust algatada vaid sealne [Iiri] järelevalveasutus ja rahvusvahelise kohtualluvuse sätete kohaselt allub asi ainult Iirimaa kohtutele.
- 16 Euroopa Kohus märkis 5. juuni 2018. aasta otsuses Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein (C-210/16), et Saksamaa järelevalveasutus võib andmetöötlustega seoses omada asjaomaseid volitusi, kui andmetöötlustoimingul puhul vastutava töötleja tegevuskoht on mõnes muus liikmesriigis (Iirimaa) ja Saksamaal asuv üksus on vastutav üksnes reklaamipinna müügi ja muu turundustegevuse eest selle liikmesriigi territooriumil (Facebook Germany).
- 17 Viidatud kohtuotsuses esitas Euroopa Kohus oma seisukohad isikuandmete kaitse üldmäärusega kehtetuks tunnistatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiivi 95/46/EÜ kohta. Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib teada, millises ulatuses on eespool viidatud Euroopa Kohtu tõlgendus 5. juuni 2018. aasta otsuses jätkuvalt asjakohane uute õigusaktide tõlgendamisel. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib veel, et GBA ei tõendanud, et Facebook Belgium bvba oleks andmete tegelikus töötlemises mingil viisil osalenud.

- 18 Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab lisaks Saksa Bundeskartellamti (konkurentsiamet) 6. veebruari 2019. aasta jõustunud otsusele (nn Facebooki otsus), milles asutus märkis, et Facebook kuritarvitas turgu valitsevat seisundit, viies kokku eri allikatest pärinevad andmed, mida on edaspidi lubatud teha vaid siis, kui kasutajad on eelnevalt andnud selleks sõnaselge loa; seda tuleb mõista nii, et isikuid, kes luba ei anna, ei või Facebooki teenuste kasutajate hulgast välja arvata. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et Bundeskartellamti (konkurentsiamet) hinnangul olid Bundeskartellamtil hoolimata eespool viidatud „One-Stop-Shop“-korrast asjaomased volitused ilmselgelt olemas.
- 19 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et GBA-Wet artikkel 6, mille kohaselt võib GBA põhimõtteliselt pöörduda kohtute poole, sealhulgas liidu kohtute poole, ei ole iseenesest piisav õiguslik alus, millele tuginedes saab GBA esitada käesolevas asjas hagi kohtule. Kõnealune säte on sõnastatud järgmiselt: „Gegevensbeschermingsautoriteit on volitatud andma kohtutele teada käesolevas seaduses ja isikuandmete töötlemisel tagatavat kaitset reguleerivates seadustes sätestatud isikuandmete kaitse aluspõhimõtete igast rikkumisest ning esitama nende aluspõhimõtete järgimise tagamiseks vajaduse korral hagi.“
- 20 Asjaolu, et põhimõtteliselt võib GBA juhul, kui see on asjakohane, esitada hagi, ei tähenda, et hagi saab esitada üksnes Belgia kohtutele, kuna „One-Stop-Shop“-korra üldpõhimõte näib ette nägevat seda, et hagi tuleb esitada selle paiga kohtule, kus andmetöötlustoiming aset leiab.
- 21 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 58 lõige 5 on sõnastatud järgmiselt: „Liikmesriik näeb seadusega ette, et tema järelevalveasutusel on õigus juhtida õigusasutuste tähelepanu käesoleva määruse rikkumistele ning alustada vajaduse korral kohtumenetlus või osaleda selles muul viisil, et tagada käesoleva määruse sätete täitmine.“
- 22 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul nõuab viidatud säte, et liikmesriigid näevad sõnaselge õigusakti vastuvõtmisega ette, millistel konkreetsetel juhtudel saab liikmesriigi järelevalveasutus esitada hagi selle liikmesriigi enda kohtutele, kui see võimalus peaks „lisaks“ isikuandmete kaitse üldmääruse artiklites 55 ja 56 sätestatud „One-Stop-Shop“-põhimõttele olemas olema.
- 23 Näib, et järelevalveasutused (see tähendab iga muu järelevalveasutus peale vastutava töötleja peamise tegevuskoha või ainukese tegevuskoha järelevalveasutuse) on vaid siis volitatud menetlema neile esitatud kaebust või isikuandmete kaitse üldmääruse võimalikku rikkumist, kui kaebuse ese on seotud üksnes nende liikmesriigis asuva tegevuskohaga või toob kaasa tõsised tagajärjed üksnes nende liikmesriigis asuvatele puudutatud isikutele.